

ODGOVORNOST CRKVE ZA SVOJU SVETU GLAZBU

Sveta glazba (*musica sacra*), kako ju Snaziva Drugi vatikanski sabor, stalna je pratiteljica i službenica liturgije i svih liturgijskih akcija, od euharistijskoga slavlja koje je vrhunac i izvor (*culmen et fons*) svega kršćanskoga života do drugih liturgijskih oblika, Božanskoga časoslova i raznih pučkih pobožnosti. Tijekom svih razdoblja crkvene povijesti ona je bila važan pokazatelj odnosa prema svetomu, božanskomu, nadnaravnomu i iz nje se može prepoznati i pročitati duh pobožnosti ili odnos prema pobožnosti određenoga vremenskoga razdoblja u cjelokupnoj kršćanskoj povijesti. Sveta glazba jedan je od najosjetljivijih elemenata na kojem se mogu zamijetiti sve dekadencije koje pogađaju našu, a i opću Crkvu, a napose na području sakralnoga – svetoga i odnosa prema svetomu. Tu u prvom redu mislimo na odnos prema svetohraništu, zatim odnos prema obredu, odnos prema svetomu prostoru, blagdanu, svetkovini, odnos prema vjernicima, moliteljima itd. Stara gregorijanska glazba koja vjekovima stoji uz kršćansku liturgiju nazivana je pjevanom molitvom Katoličke Crkve i tomu nazivu nitko se nije protivio jer se to pjevanje doista tako doživljavalo. Ono je u raznim svojim oblicima uspjelo zadržati dostojanstvo naspram liturgije kojoj služi, a zatim i prema biblijskoj riječi koju gregorijanska melodija oblikuje u pjev čežnje, vapaja, pohvale, usklika, molitve i poruke radosti evanđelja. Sva gregorijanska baština (repertorij) zrači sakralnom duhovnošću, pa i sekvence koje su malo slobodniji dio gregorijanske baštine i koje poneki put koketiraju sa svjetovnim trendovima ipak uspijevaju sačuvati određenu ozbiljnost glazbenoga izraza. Stoga je gregori-

janska baština najispravnija i najpouzdanija učiteljica kršćanske glazbe.

Svakako, vremena se danas vratolomno mijenjaju i uza sve probleme ljudske vrste koji ju pogađaju teško se usredotočiti i na probleme takva jednoga segmenta kršćanske kulture jer se na prvi pogled čini da sve dobro djeluje, a zapravo se problemi ne uočavaju i to je možda najopasnije. Prateći kršćansku povijest znamo da su opasnosti od profanacije svete glazbe bile stalna prijetnja i to napose u određenim razdobljima u drugom tisućljeću kad su i intervencije crkvenoga učiteljstva i papa bile česte, jer se htjelo sačuvati kakvu-takvu čistoću te glazbe. Stoga treba reći da ako današnja Crkva, kako opća tako i naša domovinska, smatra svetu glazbu svojom baštinom, onda mora pokazati i zanimanje za tu djelatnost. Posljednji dokument o svetoj glazbi na području Zagrebačke nadbiskupije jest *Odredba* nadbiskupa zagrebačkoga dr. Franje Šepera od 30. srpnja 1964., a to je i jedini dokument takve vrste u Hrvatskoj. Prije više od trideset godina Institut za crkvenu glazbu sa svojim profesorima izradio je na molbu banjolučkoga biskupa Franje Komarice takozvani *Vade mecum* za orguljaše i voditelje crkvenoga pjevanja u kojem su navedene crkvene norme i zakoni prema *Liturgijskoj konstituciji* i instrukciji *Musicam sacram* koju je objavio Sveti zbor obreda 1967. Međutim taj dokument koji je trebala preuzeti ondašnja Biskupska konferencija Jugoslavije, preuzela je samo Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine. Dobro je napomenuti da se u *Odredbi* kardinala Šepera izričito naglašava i upozorava »da se sve crkvene kompozicije prije štampanja ili

umnožavanja imaju dostaviti Nadb. Duhovnom stolu«, koji će zatražiti mišljenje Dijecezanskoga odbora za crkvenu glazbu. Dakle, u to je vrijeme Zagrebačka nadbiskupija imala odbor za crkvenu glazbu. Danas ga nema, a bio bi neophodan da bdije nad čistoćom svete glazbe, upravo danas kad se sve relativizira i u duhu *novoga doba (new age)* opravdava uzrečicom – »sve je dobro i glavno je da se pjeva«. Prema tomu, nema više nikakvih kriterija. Ima voditelja crkvenoga pjevanja koji se doista ravnaju u vođenju crkvene glazbe prema normama Drugoga vatikanskoga sabora i upute *Musicam sacram*, ali ima i onih koji ni ne znaju da postoje neke norme, a vide da to i nije važno, nitko ih ne pita ni za što. Upravo bi odbori za crkvenu glazbu pri biskupijama bili jedna korisna ustanova koja bi mogla okupljati sve animatore crkvene glazbe i osvješčivati ih preko uputa i predavanja kakvu svetu glazbu Crkva želi, a ne kakvu želi neki pojedinac ili skupina koji se ravnaju po vlastitom nahođenju i vlastitim ukusima. Neke biskupije u Hrvatskoj imaju barem urede za crkvenu glazbu i oni više ili manje dobro djeluju i vide se plodovi.

Kad je opća Crkva pokazala brigu za crkvenu glazbenu problematiku, to je potaknulo mnoge čimbenike da se pomaknu, zainteresiraju i za tu crkvenu baštinu i uoče probleme. Tako je papa Pio IX. 1870. pokazao veliko zanimanje za crkvenu glazbu i objavio kratko pismo (*Breve*) pod naslovom *Multum ad movendos animos* kojim potvrđuje statute njemačkoga cecilijanskoga pokreta i kojim želi pokazati da će se od tada hijerarhijska Crkva svesrdno brinuti o svojoj glazbi. Taj dokument prvi rabi naziv *Musica sacra*, koji će poslije ući u sve crkvene dokumente. Prema dokumentu pridjev *sacro* povezan je s liturgijom i istoznačan je kao i *sancto* – *sveto*. Spomenuti dokument potaknut će objavu i drugih dokumenata o svetoj glazbi, kao npr. enciklike pod nazivom *Aeterni Patris sapi-*

entia pape Leona XIII. koja se uzima kao *magna charta* za cjelokupnu kulturnu obnovu Crkve, zatim dokumenta iz vlastite pobude (*Motu proprio*) *Inter sollicitudines* 1903. pape Pija X. koji se smatra pravnim kodeksom za svetu glazbu, zatim konstitucije *Divini cultus sanctitatem* 1928. pape Pija XI. i enciklike *Possrednik između Boga i ljudi (Mediator Dei et hominum)* i *Musicae sacrae disciplina*. Svi ti dokumenti govore o svetoj glazbi, njezinoj povijesti, služećoj ulozi, i njima hijerarhijska Crkva želi pokazati da joj je stalo do te glazbe i da ju smatra blagom neprocjenljive vrijednosti, kako će ju nazvati Drugi vatikanski sabor u VI. poglavlju, točki 112. *Liturgijske konstitucije*. U današnje vrijeme, kad se gube kriteriji na svim područjima ljudskoga života, ponašanja i djelovanja, neophodno bi bilo imati neke smjernice vodstva domovinske Crkve jer inače upadamo u veliku anarhiju, a ona uzrokuje nered koji nas već stoji velike desakralizacije onoga najsvetijega što mi vjernici kršćani imamo, a to je hram Božji – *templum Dei* – kako je papa Pavao VI. izgovorio kad je posjetio jednu crkvu u blizini Rima u kojoj su ga dočekali vjernici gromoglasnim pljeskom, a njemu je to zasmetalo i samo im je dvaput prigovorio riječima: *templum Dei, templum Dei – tu ni papi ne plješćite*.

Vidimo da se u naše vrijeme nije lako suprotstavljati duhu vremena, profanaciji i liberalizaciji na svim područjima ljudskoga života i svakomu je jasno da samo crkveni glazbenici i drugi djelatnici na crkveno-glazbenom području ne mogu sami ispravno držati kormilo crkvene glazbe i usmjeravati svetu glazbenu lađu da plovi ispravnim putem uzburkanim morem života. Tu mora uslijediti pomoć mjesnoga crkvenoga vodstva, crkvenih i drugih glazbenika kao i cijeloga vjerničkoga puka jer samo zajedno možemo očuvati čistoću svete glazbe i predati ju uzornu, svetu i dobro oblikovanu budućim naraštajima.

M. Martinjak